

В.О. МАТРОСОВА, канд. екон. наук, доц. НТУ
«ХПІ» ***Т.В БУРЯК***, магістр НТУ «ХПІ»

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ В ПЕРІОД КРИЗИ

Розглянуті основні фактори впливу на фінансову стійкість підприємств. Визначено, що для поліпшення стабільності суб'єкта господарювання та пристосування його до ринкових відносин, потрібно проводити аналіз внутрішніх та зовнішніх факторів які мають вплив на підприємство.

There are considered the basic factors of influence on financial firmness of enterprises. Certainly, that for the improvement of stability of subject of menage and adaptation of it to the market relations, that's why it is needed to conduct the analysis of internal and external factors which have an influence on an enterprise.

В умовах кризи спостерігається зменшення суб'єктів підприємницької діяльності шляхом їх ліквідації та реорганізації. Причиною цього є різноманітні причини пов'язані зі змінами як в економіці країни в цілому так і в розвитку окремих галузей промисловості.

Підприємствам потрібно адаптуватися до нових умов функціонування бізнесу беручи до уваги зміни сучасного ринку. Фінансова стійкість є однією з головних чинників стабільної та прибуткової діяльності підприємств. Чим вища стійкість підприємства, тим більш воно незалежне від несподіваної зміни ринкової кон'юнктури і, отже, тим менше ризик банкрутства.

Для поліпшення положення суб'єкта господарювання та пристосування його до ринкових відносин, потрібно об'єктивно проаналізувати фактори які впливають на підприємство та розробити заходи для покращення стійкості підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що проблемою фінансової стійкості займаються багато вчених –економістів. Значний вклад в вирішення цієї проблеми внесли: Дем'яненко М.Я., Саблук П.Т., Сопко А.М., Поддєрьогіна В.В., Білик М.Д., Ковальов В.В., Азаренко Г.М., Заруба О.Д., Кірейцев Г.Г., Сук Л.К., Тищенко О.М., Норік Л.О. та інші.

Метою статті є аналіз факторів впливу на фінансову стійкість підприємств в умовах економічної кризи.

Перш ніж перейти до вирішення поставленої проблеми слід дати визначення фінансової стійкості. Вивчивши різноманітні трактовки цього поняття ми прийшли до висновку, що фінансова стійкість підприємства – це властивість підприємства, котра відображає в процесі взаємодії зовнішніх та внутрішніх факторів впливу:

□ здатність досягнення стану рівноваги його фінансових ресурсів і такий ступінь їхнього використання, при якому підприємство, вільно

маневруючи грошовими засобами, здатне забезпечити безперервний процес виробництва й реалізації продукції

□ здатність не лише утримувати на відповідному рівні протягом деякого часу основні характеристики діяльності підприємства, але й функціонувати та розвиватися.

В літературі виділяють ряд факторів, які впливають на фінансову стійкість підприємства. Їх класифікують за такими ознаками: за місцем виникнення (зовнішні, внутрішні) за важливістю результату (основні, другорядні); за структурою (прості, складні); за часом дії (постійні, тимчасові). В даній статті розглянемо зовнішні та внутрішні чинники впливу.

Тищенко О.М. вважає більш важливими аналіз внутрішніх факторів. До них на відносяться: галузева незалежність; стан майна і фінансових ресурсів; структура послуг, їх частка у загальному платоспроможному попиті; розмір уставного капіталу; структура динаміка витрат.

Ми вважаємо, що до внутрішніх чинників слід також віднести контроль якості продукції та стадію життєвого циклу підприємства. Вона є основоположним чинником при визначенні загальноекономічної мети діяльності підприємства, для досягнення якої будуть спрямовані всі інші його стратегії.

Найбільш значущими внутрішніми факторами є оптимізація складу та структури активів підприємства, та джерел їх фінансування. При зменшенні виробничих запасів та зростанні ліквідних активів підприємство може отримувати більший обсяг прибутку, що збільшить потенційні можливості підприємства.

Очевидно, що успіх чи невдача підприємницької діяльності багато в чому залежать від вибору складу й структури продукції чи послуг, що створюються підприємством, тобто від внутрішніх факторів. При цьому важливо вирішити, що виготовляти і як виробляти. Від відповіді на ці запитання залежать фінансові результати і в кінцевому підсумку фінансова стійкість.

Ковальов В.В. і Волкова О.М. стверджують, що одна з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства – стабільність його діяльності у світлі довгострокової перспективи. Ми згодні з думкою цих вчених і тому для подальшого прогнозування стану підприємства та забезпечення його фінансової стійкості важливішими на нашу думку є аналіз зовнішніх факторів. Їм потрібно приділити більшу увагу, тому що вони не залежать від діяльності самого підприємства, а пов'язані з характером державного регулювання та розвитку економіки в цілому.

До зовнішніх факторів відносяться: зовнішньоекономічні зв'язки; рівень платоспроможного попиту (середній рівень доходів населення); конкуренція на ринку (рівень конкуренції); економічні умови господарювання (фаза економічного циклу розвитку економічної системи); податкова, кредитно-фінансова, облікова, інвестиційна політика (рівень інфляції); ступінь розвитку фінансового ринку, страхової справи; науково-технічний прогрес та посилення міжнародної конкуренції у зв'язку з його

розвитком.

Вплив зовнішніх чинників на фінансову стійкість особливо зростає на стадії економіки кризового періоду. З фінансовою стійкістю підприємства тісно пов'язаний обсяг платоспроможного попиту населення, оскільки зростання обсягу попиту є стимулом до розширення обсягу його діяльності, таотримання більших прибутків.

Падіння платоспроможного попиту, яке характерне для кризового періоду функціонування економіки, призводить до загострення конкурентної боротьби та підвищення рівня конкуренції на ринках різних типів. Гострота конкурентної боротьби – не менш важливий зовнішній чинник фінансової стійкості, оскільки така боротьба призводить до кон'юнктурних змін на товарних, ресурсних та фінансових ринках, що, в свою чергу, є причиною змін цін на продукцію підприємства.

Порівняно із стабільним етапом розвитку в умовах економічної кризи зростає вплив інфляції, що негативно відбивається на ступені фінансової стійкості підприємства, оскільки зменшується обсяг його чистого прибутку. Це призводить до зниження обсягу власних фінансових ресурсів, які формуються за рахунок внутрішніх джерел. Зменшення власних фінансових ресурсів підприємств при стабільній чи зростаючій потребі в ресурсах обумовлює необхідність їх запозичення у значно більших обсягах, а це означає, що ціна на позикові ресурси зростатиме, ускладнюватиметься можливість їх використання для збільшення прибутковості власного капіталу, внаслідок чого зросте вартість капіталу підприємства. Все це в сукупності сприяє зниженню ринкової вартості підприємства.

Залежно від впливу означених вище факторів можна виділити такі види фінансової стійкості підприємства: поточна (на момент проведення аналізу) і потенційна (перспектива нарощувати обсяги діяльності протягом певного часу і вихід на новий рівень фінансової рівноваги). Тобто фінансова стійкість підприємства у короткостроковому періоді означає досягнення стану рівноваги поточної діяльності підприємства, у довгостроковому періоді – трансформування чинників стабілізації у фактори розвитку підприємства. [4]

У ринкових умовах діяльність підприємства становить комплекс взаємопов'язаних господарських процесів, що залежать від численних і різноманітних факторів. Якщо якийсь із них випадає з аналізу фінансової стійкості, то оцінка впливу інших, прийнятих у розрахунок факторів, а також висновки ризикують виявитися спотвореними і не спроможними забезпечити фінансову стійкість. Тому при прогнозуванні та забезпеченні фінансової стійкості слід враховувати всі можливі варіанти подальшого розвитку підприємства для стабілізації його роботи в будь-яких умовах.

Таким чином, одним з основних показників ефективності і стабільності функціонування підприємства є фінансова стійкість, яка залежить від факторів внутрішнього та зовнішнього впливу. Враховуючи сучасні умови на ринку підприємствам необхідно забезпечити фінансову стійкість не лише на даному етапі, але й на довгострокову перспективу свого розвитку, для пошуку шляхів досягнення поставлених цілей.

Список літератури: 1. *Заюкова М. С.* Теорія фінансової стійкості підприємства: Монографія / М. С. Заюкова, О. В. Мороз, О. О. Мороз, Т. М. Кравченко, І. М. Кулік, Л. В. 2. 2 Мосійчук, І. Б. Паламар. – Вінниця: УНІВЕРСУМ–Вінниця, 2004. – 155 с. 2. *Кизим М. О.* Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства: Монографія / М. О. Кизим, В. А. Забродський, В. А. Зінченко, Ю. С. Копчак. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2003.– 144 с. 3. *Шаблиста Л. М.* Фінансова стійкість підприємства: сутність і методи оцінки // Економіка і прогнозування. – 2006. – №2. – С. 46–57. 4. *Тищенко О. М., Норік Л. О.* Моделювання оцінки та прогнозування фінансової стійкості підприємства. Науководослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України, м. Харків. 5. *Тридід О.М.* Організаційні засади забезпечення фінансової стійкості підприємства / О.М. Тридід, К.В. Орехова // Вісник Хмельницького національного університету. – 2005. 6. *Ковалев В.В.* Анализ хозяйственной деятельности предприятия / В.В. Ковалев, О.Н.Волкова. – М. : ПБОЮЛ, 2001. – 424 с 7. *Штембуляк Д.О.* Фінансова стійкість підприємства в умовах ринкової турбулентності. // Економіка и управление № 1 - 2010г.

Надійшла до редакції 17.10.10